

Saime ISUFI

VËSHTRIM I SHKURTËR RRETH GAZETAVE E REVISTAVE TË LËVIZJES PËR REPUBLIKËN E KOSOVËS

Shtypi i diasporës shqiptare në Zvicër, Gjermani e vende tjera, është relativisht e gjerë. Ai lidhet me emigrimet kryesisht nga Kosova dhe viset e ish-Jugosllavisë, të përndjekurit nga politika e egër e shkombëtarizuese e qeverisë serbe si dhe nga gjendja e rëndë ekonomike që u detyruan të lënë trojet e të parëve për një kohë të pacaktuar; ndërsa shumica për të kërkuar mjete jetese me punësim nëpër qytete e krahina të ndryshme të Zvicrës, Gjermanisë etj. Pra, objekt i këtij shkrimi do të jetë shtypi i Lëvizjes për pavarësinë e Kosovës, shtypi ilegal që lindi dhe u zhvillua kryesisht në vitet '70-'80 e më tej.

Organet kryesore të shtypit shqiptar të kësaj lëvizjeje atdhetare janë: «Zëri i Kosovës», «Liria», «Bashkimi», «Lajmëtari i lirisë», «Punëtorët», «Kosovarja e re», «Dëshira», «Fjala e lirisë», «Kushtrimi i lirisë», etj. Secili prej këtyre organeve shtypi ka një qëllim: luftën për pavarësinë e Kosovës, duke e shtrirë më tej, luftën për pavarësinë e të gjithë shqiptarëve që jetojnë në kufijtë e tri republikave në ish-Jugosllavi. Por njëherësh çdo e përkohshme, botuar dhe inkuadruar në gjirin e saj ka edhe përpjekjet për veçori dhe individualitet, për profil politik e shoqëror, nisur nga auditori i të cilit drejtohet, por edhe nga kushtet teknike dhe nga konceptimi gazetaresk i botimit.

Në tërë kompleksin konceptues si organ shtypi jetëgjatë, i plotë, përfaqësues kryesor për Republikën e Kosovës, por edhe për

mjeshtëri gazetareske e publicistike është «Zëri i Kosovës», numri i parë i të cilit doli në Kosovë në vitin 1974. Organi dilte në bodrumet plot lagështirë të Prishtinës në ilegalitet të plotë. Pra, me organin «Zëri i Kosovës», nisi të lulëzonte gazetaria e mirëfilltë e shqiptarëve në ish-Jugosllavi. Ani se teknikisht jo mirë i përgatitur, «Zëri i Kosovës» me përmbajtje e ngjyrë barot, pushtoi zemrat e lexuesve anë e mbanë anekënd viseve shqiptare në ish-Jugosllavi.

Fillimisht ai përdorej si organ i brendshëm për anëtarët e grupit. Me gjithë kujdesin e madh dhe konspiracionin e thellë, «Zëri» bie edhe në duar të UDB-së; andaj fillojnë bastisjet dhe arrestimet në masë të studentëve e të rinjve shqiptarë. Ndër të arrestuarit kishte edhe pena të «Zërit», të cilët UDB-a i dënon me burgimet më të rënda, duke i shpërndarë nëpër burgjet famëkëqija jugosllave. Prandaj për shkaqe sigurie dhe konspiracioni organi «Zëri i Kosovës» filloi të dalë në Zvicër me emrin «Liria»; materialet e të cilit shkruheshin e përgatiteshin në Kosovë dhe botoheshin në Zvicër.

Numri i parë i organit «Liria» doli në Zvicër në tetor të vitit 1980. Më poshtë po citojmë pjesë nga thirrja kushtrimtare në ballinën e organit: «Liri!, Liri, thërrasin sot të gjithë popujt e botës. Liri! Liri thirri në shekuj populli shqiptar për atdheun e tij të dashur. Gjaku u derdh për lirinë e shtrenjtë në tokën e shqipes...Liria do të jetë tribunë e vërtetë e popullit që ka për qëllim bashkimin e popullit në luftë kundër pushtuesve e tradhtarëve. Liria do të luftojë pa mëshirë kundër armiqve të popullit dhe do të demaskojë propagandën e poshtër demagogjike e mashtruese të tij». Pra këtë mision kishte «Liria», i cili vazhdoi të dalë: numri 2 në dhjetor 1980, numri 3 maj 1981, numri 4-5 gusht 1981 dhe numri 6 dhe i fundit doli në janar të vitit 1982, pikërisht në kohën kur UDB-a kriminale vret në Gjermani gazetarin e «Lirisë», Kadri Zekën, bashkë me Jusuf Gërvallën, i cili kishte nxjerrë në Gjermani organet »Lajmëtari i lirisë« dhe »Zëri i Kosovës».

Në numrin e parë të «Zërit të Kosovës» (nëntor 1981), revista vlerësonte si një çast historik, duke parë me realizëm gjendjen e rëndë e parashikuar gjendjen e vështirë, por me një ton të çartë optimist e me perspektivë. Në artikullin orientues që botonte në faqen 3 «Zëri i

Kosovës» iu drejtohej lexuesve: «Sot për sot në trupin e këtij populli e të kësaj rinie po vizatohen qartë projeksionet e plagëve të reja që do të marrin, por njëherazi po hidhen edhe themelet e çelikta të ardhmërisë së sigurt e të ndritshme».

Organet e shtypit të lëvizjes jashtë vendit që janë marrë në shqyrtim në këtë kumtesë, siç përmendëm në fillim, janë: «Liria», «Lajmëtari i lirisë», «Bashkimi», «Zëri i Kosovës», «Punëtorët», «Kosovarja e re»,

«Qëndresa», «Dëshira», «Fjala e lirisë» dhe «Kushtrimi i lirisë».

Si organ i OMLK-së, «Liria» luajti rol të rëndësishëm për përhapjen e ideve që përfaqësonte, duke i konkretizuar me përkushtim në çështjen e çlirimit kombëtar e shoqëror dhe në luftë për krijimin e Republikës së Kosovës. Gazeta pritej e lexohej jo vetëm nga anëtarët e organizatës, organ i së cilës ishte, por edhe nga lexuesi i gjerë në Kosovë e viset tjera shqiptare në ish-Jugosllavi e në diasporë. Në numrin 2 të dhjetorit 1980, për vlerësimin dhe popullaritetin e saj lexojmë: «Populli e mori »Lirinë«, e lexoi dhe po e lexon dorë më dorë, po e ruan si sytë e ballit që të mos bjerë në dorë të armikut, e bile e ka shumëzuar në shumë kopje të reja».

Dhe më tej, po në të njëjtin shkrim lexojmë: «Përse »Liria« u bë kaq e dashur për popullin që në numrin e saj të parë? Është e qartë: »Liria nuk është organ i armiqve të popullit, i reaksionarëve etj., por i bijve të vërtetë të popullit. Ajo ka dalë nga vetë populli. «Liria» shpreh interesat dhe aspiratat e popullit tonë për liri. Ajo është tribunë e vërtetë e popullit të robëruar. Ky organ, porosiste redaksia (shënimi im) të bëhet pjesëtar i pandarë i çdo vatre shqiptare».

Në gusht të vitit 1980 pa dritën e botimit «Lajmëtari i lirisë», i udhëhequr nga Jusuf Gërvalla. Redaksia e kësaj reviste deklarohet në faqen e parë se është «... për liri dhe bashkim kombëtar me vendin amë Shqipërinë socialiste». Si devizë ka formulimin e profesor Arben Putoš shënuar në faqen e parë të çdo numri: «Në kundërshtim të hapët me parimin e kombësisë e të vullnetit të popullsisë vendëse, nga trangu i Shqipërisë u shkëputën krahina të tëra si Rrafshi i Dukagjinit,

Kosova dhe tokat shqiptare në Maqedoni. Më tepër se gjysma e popullsisë së vendit dënohej të dënonte zgjedhën e vjetër turke me zgjedhën e re, atë të Serbisë e të Malit të Zi ».

Gazeta « Bashkimi », organ i Frontit të Kuq Popullor«, udhëhiqej nga Ibrahim Kelmendi. » Bashkimi është gazetë politike e informative e cila doli në tre numra gjatë vitit 1980-81. Në kryeartikullin e numrit 1 të janarit 1981 të titulluar : « Bashkimi bën fuqinë », në nëntitullin:

«Bashkimi » - gazetë e popullit «, lexojmë : Organizata jonë masive Fronti i Kuq Popullor dhe organi i saj » Bashkimi « kanë marrë përsipër detyrën e vështirë por të nderhme e të domosdoshme për grumbullimin e përgatitjen e forcave tona patriotike e revolucionare për luftën nacionalçlirimtare dhe bashkimin e tokave dhe popullit shqiptar të viseve të robëruara me Atdheun e përbashkët, Shqipërinë socialiste».

«Punëtorët» në numrin e parë dhe të tjerët është krijuar si «Gazetë informative, politike dhe programo-aksionale», por e realizuar si revistë, më së shumti me 20 faqe. Orientimi i revistës gjen shprehje në kryeartikullin: «Vija politike e kërkesës për Republikë». Botohej si organ i klasës punëtore kosovare. U drejtohej të gjithë punëtorëve kosovarë, të punësuar pa dallim gjinie, niveli arsimor, moshe, në Kosovë dhe në botën e jashtme.

Gjithashtu «Punëtorët», botonte dokumente të Lëvizjes për pavarësinë e Kosovës - LRSSHJ të KK të Bashkimit të Punëtorëve të Kosovës, informonte e propagandonte, ftonte për bashkëpunim me letra lexuesit, të jepnin informata, propozime, artikuj, vërejtje etj. Redaksia u drejtohej lexuesve: «Gazeta nuk është me mundësi legale e as me bazë materiale të mjaftueshme, që të shtypej me një tirazh të mjaftueshëm, prandaj të shumëfishohet e të përcillet dorë më dorë; shumëzimi të bëhet me shtypje, fotokopjim a incizime me magnetofon».

«Kosovarja e re» është një revistë që botohej në kuadrin e Lëvizjes për Pavarësinë e Kosovës, në emër të «Bashkimit të Grave të Kosovës». Ajo u përpoq të luante rol në informimin e sqarimin për

bashkimin e grave kosovare. Në artikullin me titull: «Krah për krah me burrat», ajo fton për një bashkim të grave kosovare, për pjesëmarrjen e saj në jetën politike, për emancipim e luftë për çlirimin e Kosovës krah për krah me burrat, duke u mbështetur në heroizmin e Shotë Galicës, të Ganimete Tërbeshit, të Ibe Palikuqit, etj.

Revista «Dëshira» është revistë kryesisht letrare e cila botohet në Suedi, në kuadër të Shoqatës «Kosova». Merret me studime letrare, artikuj dhe kryesisht me poezi patriotike, poezi kushtrimi dhe kurbeti e malli të vendlindjes.

«Fjala e lirisë», është revistë politiko-shoqërore e letrare-artistike, e cila filloi të botohej në prill të vitit 1991. Botohej si revistë e Shoqatës Shqiptare «Ibe Palikuqi» në Hamburg të Gjermanisë. Në numrin e parë të saj, në artikullin sqarues informativ: «Pse del »Fjala e lirisë«, redaksia shkruan: Në kohën tonë kur mërgimi është bërë plagë e rëndë, njeriu e ka të vështirë të përfytyrojë jetën pa një shoqatë, një vend ku bashkohen mërgimtarët dhe diskutojnë për hallet e mëdha të popullit dhe të vetat. Është detyrë, pra e të gjithëve që këtë revistë ta ndihmojmë që të nxirret me sa më shumë informata, me kualitet dhe në kohë».

Këto organe shtypi me një vëllim relativisht të gjerë i kam shfletuar, lexuar e studiuar, jo thjeshtë për të hartuar një informacion, por për të kërkuar, për aq sa kam pasur mundësi e aq sa më kanë lejuar rrethanat e punës e të jetës në mërgim, dhe nxjerrë në pah përmbajtjen dhe disa dukuri të mjeshtërisë publicistike dhe i kam sjellë këtu sot për ju të nderuar, në simpozium kushtuar 40-vjetorit të Pranverës '81.

ANALIZA DHE KUJTIME

